

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

NOVICE MREŽE NVO ZA ZDRAVJE IN OSTALE NOVICE

[Mobilna aplikacija ŠUR](#)

Ali poznate mobilno aplikacijo ŠUR (šola, ulica, razvoj) za mlade? Aplikacijo smo razvili z namenom pomoči mladim in mlajšim odraslim na področju zmanjšanja rabe psihoaktivnih snovi (tobaka in alkohola), zdrave prehrane in gibanja ter pozitivne samopodobe.

Uporabniki lahko postavijo anonimno vprašanje s področja vseh naštetih tem in strokovnjaki jim bodo odgovorili. Aplikacija je na voljo za prenos na povezavi: <https://sur.zadihaj.si>.

[Prostovoljsko delo v Sloveniji v letu 2023](#)

Analiza podatkov oddanih poročil o prostovoljskem delu za leto 2023 je pokazala, da je **skupno število prostovoljcev bilo 206.845, ki so opravili 8.072.127 ur prostovoljskega dela.** Poročilo o prostovoljskem delu je oddalo **2.218 prostovoljskih organizacij in 268 organizacij s prostovoljskim programom.**

Poročila so bila oddana v skladu z Zakonom o prostovoljstvu, prostovoljci pa so vodeni v vpisniku prostovoljskih organizacij in organizacij s prostovoljskim programom. Analiza je tudi pokazala, da je v letu 2023 bilo več organizacij, ki so oddale poročilo o prostovoljskem delu, v primerjavi z letom 2022, medtem ko se je zmanjšalo število prostovoljcev, število ur prostovoljnega dela in število ocenjene vrednosti prostovoljskega dela.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

[Mednarodni dan čistega zraka za modro nebo – 7. september](#)

7. septembra obeležujemo mednarodni dan čistega zraka za modro nebo, ki je prvič bil obeležen leta 2020. Leto prej je Generalna skupščina Združenih narodov z resolucijo uvedla 7. september kot mednarodni dan.

Mednarodni dan čistega zraka za modro nebo obeležujemo z namenom **ozaveščanja, da je čist zrak pomemben za zdravje in vsakodnevno življenje ljudi**, medtem ko je onesnaženost zraka **največje posamezno okoljsko tveganje za zdravje ljudi in eden glavnih vzrokov smrti in bolezni po vsem svetu**, ki se jim je mogoče izogniti. Dan poudarja negativen vpliv onesnaženega zraka na gospodarstvo, delovno produktivnost, stroške zdravstvenega varstva in turizem. Izboljšanje kakovosti zraka lahko izboljša blažitev podnebnih sprememb, prizadevanja za blažitev pa lahko izboljšajo tudi kakovost zraka.

[Svetovni dan rek – 22. september](#)

Svetovni dan rek obeležujemo vsako leto četrto nedeljo v septembru – letos je to 22. september. Svetovni dan rek je praznik svetovnih vodnih poti. Poudarja številne vrednote naših rek, si prizadeva **povečati ozaveščenost javnosti in spodbuja izboljšano upravljanje vseh rek po svetu.** Reke v tako rekoč vseh državah se soočajo z vrsto groženj in le z našim aktivnim sodelovanjem lahko zagotovimo njihovo zdravje v prihodnjih letih.

Leta 2005 so Združeni narodi začeli desetletno akcijo »Water for Life« (»Voda za življenje«), da bi pripomogli k **večji ozaveščenosti o potrebi po boljši skrbi za naše vodne vire.** Temu je sledila ustanovitev svetovnega dneva rek na predlog mednarodno priznanega zagovornika rek Marka Angela. Prvi svetovni dan rek je bil obeležen leta 2005 s praznovanjem v več deset držav. Od takrat je dogodek še naprej rasel. Lansko leto je več milijonov ljudi v do 100 državah praznovalo številne vrednote naših plovnih poti.

[Seznam krvodajalskih akcij v mesecu SEPTEMBRU najdete tukaj.](#)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

ZANIMIVE NOVICE S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA PO SVETU

[Finska: Raba alkohola in tobaka med najstniki upada, medtem ko raba e-cigaret in nikotinskih vrečk narašča](#)

Najnovejše ugotovitve evropske raziskave razkrivajo velik premik pri uživanju substanc med finskimi učenci. Medtem ko tradicionalna raba alkohola in tobaka še naprej upada, raba e-cigaret in nikotinskih vrečk narašča. Evropska raziskava (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs – ESPAD*) od leta 1995 spremlja uživanje substanc med evropskimi učenci. Raziskava, ki poteka vsaka štiri leta, vključuje 16-letnike iz 23 do 39 evropskih držav. Rezultati Finske za leto 2024 dajejo mešano sliko vedenja mladih glede uživanja substanc.

Delež finskih 16-letnikov, ki nikoli niso uživali alkohola, se je drastično povečal z 10 % leta 1995 na 35 % leta 2024. Kljub temu pozitivnemu trendu se zdi, da se je zmanjšanje čezmernega pitja alkohola, ki je do leta 2015 upadalo, ustavilo. Od leta 2024 je 9 % fantov in 6 % deklet poročalo o pitju najmanj šestih enot alkohola na teden. Obstaja tudi **zaskrbljujoč trend v dojemanju čezmernega pitja alkohola.** Več najstnikov zdaj verjame, da občasno prekomerno pitje alkohola predstavlja malo tveganja za zdravje, v nasprotju z uveljavljenimi zdravniškimi nasveti.

Raziskava je tudi pokazala, da se je **vsakodnevno kajenje med mladimi znatno zmanjšalo**, saj je leta 2024 dnevno kadilo le 6 % fantov in 4 % deklet, kar je manj od približno 20 % na začetku desetletja. Vendar pa **raba e-cigaret narašča**, saj jih je poskusilo 40 % najstnikov, v primerjavi s 34 % leta 2019. O vsakodnevni rabi e-cigaret je poročalo 9 % fantov in 13 % deklet. Zmanjšala se je tudi raba snusa. Leta 2024 je snus poskusilo 26 % fantov in 13 % deklet, dnevno pa ga uporablja 7 % fantov in 3 % deklet.

Leta 2023 je Finska odpravila omejitev prodaje nikotinskih vrečk, kar je vodilo v povečano rabo nikotinskih vrečk med mladimi. Do leta 2024 je nikotinske vrečke poskusilo 31 % fantov in 17 % deklet, dnevno pa jih je uporabljalo 11 % fantov in 3 % deklet.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

[Nemčija: Več najstnikov kadi klasične cigarete v primerjavi z e-cigaretami](#)

Medtem ko večina držav poroča trend upadanja kajenja klasičnih cigaret in povečanja rabe e-cigaret, Nemčija poroča o nasprotnih opažanjih. Nemška raziskava o rabi tobaka (DEBRA) od leta 2016 dvakrat mesečno preučuje rabo tobačnih in nikotinskih alternativ, kot so e-cigarete, med nemškim prebivalstvom.

Najnovejši podatki kažejo, da se je **odstotek ljudi, ki kadijo klasične cigarete, v zadnjih osmih letih povečal v vseh starostnih skupinah, medtem ko je število ljudi, ki uporabljajo e-cigarete, ostalo približno enako**. Najbolj zaskrbljujoče je, da se je število kadilcev klasičnih cigaret, starih med 14 in 17 let, povečalo z 12,1 % v letu 2016 na 14,9 % v letu 2024. Medtem je število uporabnikov e-cigaret ostalo enako (2,3 %). Med mladimi, starimi med 18 in 24 let, jih zdaj kadi 37,6 %, v primerjavi s 35,3 % v letu 2016. Delež uporabnikov e-cigaret se je malenkostno povečal s 3,5 % na 4,2 %. Med ljudmi, starimi 25 let in več, jih zdaj kadi 34,4 % v primerjavi s 27,9 % leta 2016. Število uporabnikov e-cigaret pa se je zmanjšalo z 1,7 % na 1,4 %.

Raziskava je tudi pokazala, da se je **število kadilcev, ki poskušajo opustiti kajenje klasičnih cigaret, močno zmanjšalo v osmih letih od začetka raziskave**. Leta 2016 je 26,9 % kadilcev »vsaj enkrat resno poskusilo opustiti kajenje v zadnjih 12 mesecih«, v primerjavi s samo 8,1 % leta 2024.

[Irska: Poraba alkohola se zmanjšala za skoraj tretjino v zadnjih 20 letih](#)

Novo poročilo z Irske kaže, da je **povprečna poraba alkohola na odraslo osebo na leto padla pod 10 litrov**. Pivo je še vedno najbolj priljubljena alkoholna pijača na Irskem, a zanimanje za vino še vedno narašča, saj so Irski lani popili kar 7,1 % več vina kot leto prej. Pivo prednjači na irskem trgu z alkoholnimi pijačami, z 42,9 %, sledi vino s 26,7 % in žgane pijače z 22,6 %.

Poročilo, ki ga je izvedel Anthony Foley, profesor ekonomije z Univerze v Dublinu, je pokazalo, da **ljudje zdaj pijejo 31 % manj alkoholnih pijač kot na vrhuncu iz leta 2001**. Medtem ko se je količina popitega alkohola med lanskim in predlanskim letom rahlo povečala, in sicer za 0,9 %, se je zaradi naraščanja prebivalstva **povprečna poraba na odraslega zmanjšala za 1,5 %**. Povprečna poraba se je z 10,109 litra alkohola na odraslo osebo znižala na 9,96 litra. Poročilo kaže, da je bilo lani na Irskem popitih 42,5 milijona litrov alkohola.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

Tiskovni predstavnik reprezentativne skupine za industrijo pijač na Irskem *Drinks Industry Group of Ireland*, ki je naročila poročilo, je dejal: »*Dolgoročni upad uživanja alkohola v zadnjih dveh desetletjih kaže, da odrasli Irci bolj zmerno uživajo pivo, vino in žgane pijače. Ne samo, da uživamo manj alkohola, uživamo ga drugače, saj je očitno povečanje porabe izdelkov z nizko vsebnostjo alkohola ali nič alkohola.*«

To poročilo sledi ločeni analizi skupine *Drinks Ireland*, ki je pokazala, da **na Irskem narašča zanimanje za brezalkoholno pivo**. Analiza je ugotovila, da se je prodaja brezalkoholnega piva lani povečala za 18 %, proizvodnja pa se je povečala za 50 %.

[ZDA: Skrita subvencija tobačni industriji](#)

Tobačni izdelki so daleč **največja zdravstvena nadloga v zadnjih 100 letih**, saj so v **20. stoletju ubili 100 milijonov ljudi** in so na dobri poti, da bodo v **tem stoletju ubili eno milijardo ljudi**. V ZDA bo tobak letos **ubil približno 480.000 ljudi**, veliko več kot AIDS, kokain, heroin, alkohol, prometne nesreče, umori in samomori skupaj. **Do dve tretjini ljudi, ki dolgoročno kadijo, bosta umrli zaradi zasvojenosti.**

Tobak ima še en strošek, o katerem govorimo manj pogosto – **denarni strošek za davkopllačevalce**. V ZDA zdravljenje bolezni, ki jih povzroča tobak, stane približno 225 milijard dolarjev na leto, 60 % teh stroškov krijejo davkopllačevalci, ne glede na to, ali kadijo ali ne. To je 135 milijard dolarjev na leto, ki jih plačajo davkopllačevalci, ali povprečno 405 dolarjev na vsako osebo v ZDA. Za petčlansko družino to znese 2.025 dolarjev vsako leto.

Poslovni model tobačne industrije je naslednji:

- ustvariti izdelke, ki povzročajo **največjo zasvojenost na trgu**;
- **agresivno oglaševanje mladini** (velika večina kadilcev je bila zasvojenih pred 18. letom);
- zbrati **velike dobičke**;
- **zdravstveni račun preložiti na družbo**.

To predstavlja subvencijo tobačni industriji. Vlade pobirajo davke in z delom tega denarja plačajo neposredne in znane posledice poslovanja tobačne industrije. Poleg tobačne industrije so drugi zmagovalci v tem ciklu politiki, ki podpirajo industrijo – tobačna industrija je vedno eden največjih donatorjev političnih kampanj.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

NAPOVEDNIK DOGODKOV

[Festival LUPA – 12. 9. 2024](#)

Letošnji vseslovenski festival nevladnih organizacij LUPA bo potekal **12. septembra 2024** od 10. do 18. ure na Prešernovem trgu v Ljubljani. Na festivalu se bodo, kot vsako leto, nevladne organizacije na stojnicah predstavile s svojimi programi in aktivnostmi. Lani se je na LUPA predstavilo več kot 120 nevladnih organizacij. Festival bo spremljal tudi »program v živo« (pevske zbori, plesne skupine, športna društva, folklorne predstave, kratke gledališke predstave...).

[Rdeči križ Slovenije - Območno združenje Ljubljana vabi na osnovno usposabljanje prostovoljcev – 26. 9. 2024](#)

Rdeči križ Slovenije (RKS) - Območno združenje Ljubljana bo v četrtek, **26. 9. 2024**, med 17:00 in 20:30 organiziralo **osnovno usposabljanje prostovoljcev**. Usposabljanje bo potekalo v 1. nadstropju Humanitarnega centra RKS - Območno združenje Ljubljana, na Tržaški 132, v Ljubljani. Usposabljanje je namenjeno vsem, ki so se organizaciji pridružili na novo, kot tudi vsem, ki so del organizacije že dalj časa. Prijave sprejemajo do 23. 9. 2024 na e-naslov samo1zivljenjeimas@rdecikrizljubljana.si.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM

RAZPISI NA PODROČJU ZDRAVJA IN OKOLJA

[Obzorje Evropa: Podpora preoblikovanju sosesk v lepša, trajnostna in vključujoča okolja](#)

Razpisuje: Evropska komisija

Vrednost razpisa: 17.800.000 EUR

Rok prijave: 19. 9. 2024

[EU4H: Drugi sklop razpisov za sofinanciranje projektov na področju zdravja za leto 2024](#)

Razpisuje: Izvajalska agencija za zdravje in digitalno tehnologijo (HaDEA)

Vrednost razpisa: 25.400.000 EUR

Rok prijave: 10. 10. 2024

[Obzorje Evropa: Implementacijske raziskave za obvladovanje dolgotrajnih stanj, ki so posledica nenalezljivih bolezni](#)

Razpisuje: Evropska komisija

Vrednost razpisa: Na voljo je 20.000.000 evrov, podprli bodo okvirno pet projektov.

Rok prijave: 26. 11. 2024